

Vahetusõpilane Chen Yi-Chen: „Eestlased elavad pigem hetkes ja ei mõtle liialt palju tuleviku peale. Taiwanis on meil vastupidi.”

Taiwani neiu vahetusaasta Eestis: olen õppinud puhkama

AUTOR: MAI AASJÕE,
VÖNNU KESKKOOLI ÕPEJUHT

Chen Yi-Chen on Taiwanist pärit vahetusõpilane, kes on alates 2024. a. augustist elanud Kastre vallas Haaslava külas viieliikmelise eesti pere lisaliikmena. Elsa – see on tema ingliskeelne nimi sõprade ja pere jaoks – on Võnnu Keskkooli 10. klassi õpilane, kes on üheksa kuuga saavutanud eesti keele A2 taseme. Elsa jagab vahetusaasta kogemusi iseenda leidmisest ja proovilepanekust täiesti erinevas kultuuriruumis.

Mis tuul sind küll siia riiki tõi?

Tegelikult ei olnud minu motivatsioon vahetusõpilaseks saada eriti positiivne. Tahtsin lihtsalt oma koolist lahkuda. Mulle ei meeldinud seal mitte miski – isegi mitte huviring, mida ma oleksin pidanud armastama. Üheks põhjuseks olid suhted teiste õpilastega, aga ka kooli üldine õhkkond. Paraku on Taiwanis gümnaasiumi vahetamine väga keeruline. Mu pere soovitas samuti, et ma välismaale proovima lähaksin ning siis mõtlesingi, et kui juba võimalus on, miks mitte? Halvemaks see olukord ju minna ei saa!

Miks just Eesti? Millist nõu annaksid inimestele, kes plaanivad Taiwani reisida?

Ausalt öeldes olin ka ise üllatunud. Ma ei teadnud tol ajal Eestist mitte midagi, kuid ma ei tahtnud minna Ameerikasse ega Kanadasse – need tundusid liiga tavalised. Ma tahtsin tulla Euroopasse. Üks mu unistusi oli minna Islandile, huvi pakkusid ka Norra või Rootsi, aga need olid mu pere jaoks liiga kallid riigid. Saatev organisatsioon ASSE soovitas mulle Eestit ja nii saigi minust selle organisatsiooni esimene vahetusõpilane, kes Eestisse tuli.

Kuidas esimesed päevad möödusid?

Reis Eestisse oli pikk ja väsitav. Kui ma lõpuks kohale jõudsin, kohtusime esiteks kõigi selle aasta ASSE kaudu Eestisse tulnud vahetusõpilastega. Meil oli neli päeva kestev laager. Ausalt öeldes oli see väga kurnav, sest kohe lennukist maha astudes polnud aega puhatagi. Pidin 24 tundi ööpäevas koos olema inimestega, keda ma polnud kunagi varem kohanud. Aga just tänu nendele neljale päevale saimegi väga lähedasteks sõpradeks.

Mäletan selgelt päeva, mil kohtusin oma vahetusperega. Nad kinkisid mulle väikese taima – mõtlesin, et nad vist tõesti armastavad taimi. Nüüd saan kinnitada, et see tõsi! Sel päeval tulid mulle vastu isa, vend ja õde. Kui oma Haaslava koju jõudsin, tuli ema kohe uksele mind tervitama. Fotodelt paistis ta kurnatuna, seetõttu eeldasin, et ema on väga väsinud, aga tegelikult oli ta hoopis väga energiline inimene.

Minu vahetusema teeb hästi süüa. Tema lasanje on tuhat korda parem kui IKEA oma (Taiwanis olen ma lasanje sõõnud ainult IKEA-s ja seal oli see kallis!). Esimesel õhtul einestasime koos perega ning magustoit hirmutas – kogu kook oli paksult šokolaadiga kaetud ja nad andsid mulle hiiglasliku tüki. Ma proovisin seda vapralt ära süüa, aga see oli tõesti liiga magus. Mul oli piinlik öelda, et ma ei taha rohkem, nii et sõin hästi aeglaselt. Lõpuks olin ainus, kes veel laua taga kooki sõi. Õnneks tuli ema mind „päästma“ ja tunnistas, et kook sai tõesti väga magus.

Enne kooli algust veetsin nädal aega koos oma uute õdedega. Mängisime lauamänge, sõitsime rattaga ja tegime muud toredat. Enne minu saabumist suhtlesime e-posti teel ja juttu oli ainult kahest õest. Ma olin hiljem üllatunud, kui sain teada, et peres on ka väike vend.

Esimesel koolipäeval ei saanud millestki aru

11. klassis oli ainult neli poissi ja mina. Õpetajad ei saanud tunni ajal peatuda, et mind aidata, nii et sain tundidse sisu üle arutada ainult vahetundides. Kui end tutvustasin, olid klassikaaslaste reaktsioonid väga külmad ning hakkasin endas kahtlema. Kas ma siis polegi keegi eriline? Miks keegi ei taha minust midagi teada? Hiljem liitusin oma õe 10. klassiga, mis on palju suurem.

Eesti ja Taiwani koolide erinevused

Kuigi paljud räägivad, et Eesti kool on Euroopa mõistes rangete, siis minu arvates ei ole see nii hull. Enne kella poolt nelja on koolipäev läbi ja siis võid ise valida, kas osaled huviringides, lähed jõusaali või lihtsalt koju. Kodutöid on küll, aga mitte liiga palju. Paljud ülesanded nõuavad iseseisvat mõtlemist, arvamuse avaldamist

Võnnu Keskkoolis õppiv vahetusõpilane "Elsa" Chen Yi-Chen traditsioonilisel 10. klassi rebaste ristimisel.

ja uurimistööd. Kool ei pane liigset survet peale - keegi ei vihka sind kehva hinnete pärast.

Taiwanis on koolielu väga väsitav. Peame koolis olema kell 7 hommikul, tund kestab 55 minutit, vahetunnid 5–10 minutit, lõunasöök ja puhkehetk kumbki pool tundi. Tunnid lõppevad umbes kell 17, pärast mida võib koju minna, aga siis on veel kodutöid ja esitlusi vaja teha.

Mina käisin tavaliselt veel pärast kooli tasulises õppimiskeskuses, mida kutsutakse *buxibaniks*. Seal õpetatakse, kuidas tõhusalt õppida. Tegu ei ole hobiga, vaid lisaõppega, kuid enamik õpilasi käib seal, sest

see aitab eksamiteks valmistuda. *Buxiban* algab kell 18, nii et kella 17–18 vahel läksin sööma ja sõitsin keskusesse. Õppetöö kestab kella 21ni, aga sageli oli vaja lisaks teha teste või parandada vigu. Mina lahkusin sealt tavaliselt kell 22 ja jõudsin koju umbes kell 23. Siis alles pesin, sõin midagi väikest ja alustasin kodutöödega. Magama sain tavaliselt alles kell 2 või 3 öösel. See oli minu keskkoolielu Taiwanis.

Ma rõhutan, et see oli minu elu – mõned on väga andekad ja ei pea käima *buxiban*-is või valivad selle asemel midagi muud, näiteks huviringid. Mina osalesin ka huviringides, nii et tegelesin nende asjadega nädalavahetustel või kooliteel olles.

Taiwanis õpetatakse, et klass on nagu suur pere, kus peab üksteist aitama, et koos edu saavutada, aga samal ajal oleme nii liitlased kui konkurendid. Rahvast on palju ja kui silma ei paista, siis kaodki massi sisse. Seepärast arvan, et Eesti klassikaaslased jäävadki tihti lihtsalt klassikaaslasteks, kus ei ole sama tugevat ühtsustunnet. Taiwanis tunduvad klassikaaslased rohkem nagu pereliikmed, sest veedame koos rohkem aega kui oma pärisperega. Kui paluda Taiwanis õpetajal kodutöid vähendada, siis ta võib öelda, et sul on halb ajaplaneerimine. Ta võib isegi öelda, et sul on piisavalt aega kodutööde tegemiseks vahetundides. Alles Eestis koolis käies sain aru, kui ebaloogiline see tegelikult on.

Muidugi usun, et nii Eesti kui ka Taiwani haridussüsteemidel on omad head ja vead. Taiwan on küll väsitav, aga teadmised omandatakse väga põhjalikult. Eestis on õppimine rohkem suunatud mõtlemisele, arvamuste kuulamisele ja iseseisvusele.

Kuidas oled kohanenud kultuuriliste erinevustega?

Kõik erinevused, mida olen kogenud, on mulle vastuvõetavad, kuid ma ei pruugi neid alati järgida. Näiteks, mis mind väga üllatas oli, et Eestis võivad inimesed koos elada elukaaslastena, abiellumata või ka suisa avatud abieluna.

Mis puudutab laste saamist, siis poisslaste eelistamine ei ole Taiwanis enam populaarne – riigis on üldine sündimus vähenenud. Vanasti saadi

lapsi, et keegi su eest vanaduses hoolitseks - paljud eakad ei taha minna hooldekodusse, sest arvatakse, et sinna viiakse hüljatud inimesed.

Kuna mul on Eestis palju vaba aega, olen lugenud raamatuid ja kuulanud *podcaste*. Mulle tundub, et eurooplased väärtustavad rohkem iseseisvust ja isiklike eesmärkide saavutamist ja alles seejärel jõutakse grupi tasandile. Samas Taiwani ühiskonnas kuuleme pigem ütlust: „Üksi võib minna kiiresti, aga koos saab minna kaugele.” Nii ka kooli tasandil. Taiwanis on meie projektid sageli 4–5 inimesest koosnevates gruppides, harva on need üksi või kahekesi. Õpetajad tahavad, et õpik-sime gruppides koostööd tegema ja arendaksime oma suhtlemisoskusi.

Ma olen ka märganud, et Aasia kultuuris on väga oluline vanemate austamine - lapsed peavad austama oma vanemaid. Eestis aga tundub, et suhe vanemate ja laste vahel on tasakaalus, kõik on võrdsed.

Viimane asi, mida olen kohanud (või on see tõesti eestlaste rahvustunne) on asjaolu, et te elate hetkes. Te ei räägi kuigi palju tulevikust. Isegi kui ikka räägite, siis on teie plaanid pigem stiilis „vaatame siis, kui aeg tuleb”. Aasia mõtlemisviisis oleme alati ette planeerivad. Meile meeldib kavandada, kuidas järgmised kümme aastat kulgevad. Ka raha säästmine on meile oluline. Lapsepõlvest saati on pereliikmed alati rääkinud, kui oluline see on.

Millest sa kõige rohkem puudust tunned?

Ma tegelikult ei igatse oma pereliikmete ega sõprade järele liialt palju. Muidugi tahaksin nendega rääkida, koos aega veeta, aga kõige rohkem igatsen ikkagi Aasia toitu. Ma vajan väga „kuuma potti”, „verivorstikooki”, „tofu magustoitu”, piimateed ja veel teisi mitmeid Aasia roogasid, mida ma ei oska tõlkida.

Millist nõu annaksid inimestele, kes plaanivad Taiwani reisida?

Esimene nõuanne. Ilm Taiwanis on kohutavalt palav ja pidevalt sajab vihma. Riided on alati kas higist või vihmast märjad. Talv on rohkem nagu Eesti oktoobri algus. Kümme kraadi on Taiwanis juba väga külm. Päiksekreem on soojal ajal väga oluline!

Teine nõuanne. Taiwanlaste inglise keele oskus on üldiselt kehv, sest meie inglise keele õppimismeetodid on teie omadest väga erinevad. Siiski on enamus inimesi väga sõbralikud ja valmis aitama, küsi julgelt. Kui proovid veidigi rääkida hiina keeles, peetakse sind juba suurepäraseks. Samuti on Taiwan palju turvalisem kui enamik Euroopa riike.

Kolmas nõuanne. Taiwani elanikkond on tõesti suur (rahvastiku tihedus on 646 in/km², Eestis 30 in/km²). Metroo, bussid ja kaubanduskeskused on rahvast täis ja kuigi kõikjal on konditsioneer, siis suvel on palavus ikka väga õudne. Kui tahad välja minna, siis transpordi pärast muretsema ei pea, meie ühistranspordisüsteem on väga hea. Meil on kiirrongid ja taksod, mis on palju odavamad kui Eestis. Igasse kauge-masse nurka saab minna bussiga.

Mis on sinus eneses selle kogemuse toel muutunud?

Arvan, et vahetusaasta jooksul olen saavutanud oma suurima unistuse. Alguses ütlesin kõigile, et ma tulin Eestisse puhkama, et mõelda oma elu üle. Ma tõesti arvan, et olen seda teinud!

Suurim muutus on see, et olen õppinud, kuidas puhata. Taiwanis olen alati olnud väga töökas. Ma ei luba endale puhke-aega ning planeerin kogu oma aja. Aga sel aastal veetsin ma rahuliku ja peaaegu planeerimata aasta. Õppisin elama kohas, kus näiliselt polegi stressi. Mõistsin äkki, mis on elu. See on peol muusika saatel tantsimine, lõõgastav hommikune jalutuskäik metsas või lihtsalt pereliikmete ühine õhtu diivanil filmi vaadates. Ma ei ole kunagi arvanud, et olen emotsionaalne inimene, aga iga kord, kui näen elu sellisena, mõtlen ma südames: „Vau! Selline ongi elu.”

Olen õppinud hindama iga kohtumist, iga kingitust ning kõike seda, mis mul on. Hindan inimesi, kes võtavad aega, et mind kuulata ning neid, kes on valmis mind aitama. Ma väga hindan ka seda võimalust, et sain Eestisse üldse tulla ning seda, kuidas see kogemus mind muutnud on.